

MONITOR CHIŃSKI

LIPIEC 2017

„Monitor Chiński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Chinach, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie Europy Środkowej oraz działania zagraniczne chińskich władz lokalnych w prowincji Syczuan. Monitor opracował dr Bartosz Kowalski – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHIŃSKI

LIPIEC 2017

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

4 lipca: spotkanie Xi Jinpinga z Władimirem Putinem w Rosji.

We wspólnym komunikacie opublikowanym po rozmowie między przywódcami obu państw podkreślono, że strony będą dążyć do pogłębienia partnerstwa strategicznego oraz większej synergii między „Pasem i Szlakiem” i Unią Euroazjatycką. Z kolei agencja Xinhua określiła relacje chińsko-rosyjskie jako „najlepsze w historii”. O zacieśnianiu współpracy politycznej między Pekinem i Moskwą mówił również przewodniczący Xi w wywiadzie udzielonym rosyjskim mediom. Warto zwrócić uwagę na retorykę chińskiego przywódcy, który odnosząc się do wzajemnych stosunków użył określenia *xinlai*, określającego zaufanie w kontekście relacji rodzinnym i poleganiu na sobie, a nie *xinren* które w słowniku politycznym konotuje zaufanie ale bez głębszej integracji.

13 lipca: zmarł czołowy chiński dysydent Liu Xiaobo. Liu był profesorem literatury chińskiej i pisarzem odsiadującym karę 11 lat więzienia za „działalność wywrotową” – współautorstwo Karty 08, dokumentu wzorowanego na czechosłowackiej Karcie 77, wzywającego do zniesienia systemu jednopartyjnego. W 2010 r. otrzymał Pokojową Nagrodę Nobla.

15 lipca: autostrada między Pekinem i Xinjiangiem ukończona. Licząca blisko 2800 km droga prowadzi przez w większości pustynne obszary północno-zachodniej Mongolii Wewnętrznej i północną część prowincji Gansu. Pod koniec 2016 r. łączna długość autostrad w Chinach wynosiła 131 tys. km.

16 lipca: rosną chińskie inwestycje w zagranicznych portach morskich. W ciągu ostatniego roku (licząc w okresie do lipca) nakłady na przejścia portów podwoiły się z 9,97 mld do 20,1 mld USD. Zwiększenie inwestycji związane jest z tworzeniem trzech tzw. niebieskich przesmyków gospodarczych, łączących Chiny z basenami Oceanu Indyjskiego i Pacyfiku oraz Europą (przez Morze Arktyczne). Do potencjalnych chińskich inwestycji portowych w lokalizacjach wychodzących na arktyczne koło podbiegunowe

OFENSYWA POLITYCZNA CHIN W EŚW

Wizyty wysokich rangą przedstawicieli KPCh: Liu Yunshana w Rumunii i Czechach oraz Zhang Dejianga w Polsce i Serbii, wskazują że Chiny w relacjach z państwami EŚW dążą do zacieśniania relacji politycznych, które zaczynają dominować nad aktywnością gospodarczą.

należą litewska Kłajpeda, rosyjski Archangielsk, norweskie Kirkenes oraz dwa porty islandzkie.

16 lipca: zmiany w Strefach Wolnego Handlu. Jak informuje WPHI, Rada Państwowa ChRL opublikowała nową listę rodzajów działalności gospodarczej, których nie mogą prowadzić firmy zagraniczne w Strefach Wolnego Handlu w Chinach. Z tzw. listy negatywnej, usunięto 27 restrykcji, dotyczących działalności w obszarach produkcji, transportu, informacji, górnictwa, badań naukowych i działalności związanej z kulturą. Wśród beneficjentów nowej listy w ponad 20 gałęziach przemysłu są zagraniczni producenci sprzętu do transportu kolejowego i cywilnych satelitów, którzy nie będą już zobowiązani do rozpoczęcia wspólnego przedsięwzięcia z chińskimi partnerami w ramach joint venture. Wcześniej ograniczone sektory, takie jak górnictwo, wydobywanie metali szlachetnych i litowych, a także usługi dostępu do Internetu, usługi oceny ratingowej oraz budowa dużych parków tematycznych są obecnie otwarte na kapitał zagraniczny. Złagodzone zostały również regulacje dotyczące usług bankowych, które w przeszłości zakazały bankom zagranicznym obejmowania gwarancji chińskich obligacji rządowych.

24 lipca: sekretarz KPCh w Chongqing Sun Zhengcai został oficjalnie oskarżony o „poważne naruszenie dyscypliny partyjnej”. Zarzut ten w praktyce przekreśla polityczną karierę 53-letniego Suna, który był dotąd wskazywany jako mocny kandydat do wejścia do ścisłego grona kierownictwa państwa SK KPCh na zbliżającym się XIX Zjeździe i rywal do objęcia władzy po Xi Jinpingu. Szefem partii w Chongqing w miejsce Suna zostanie stronnik Xi Chen Min'er, dotychczasowy sekretarz KPCh w Guizhou. Poprzednik Suna w Chongqing Bo Xilai, również wymieniany jako rywal Xi został w 2012 r. skazany na dożywocie za korupcję i nadużycia władzy.

26 lipca: Australia wstrzymuje położenia przez Chiny podmorskiego kabla internetowego między Sydney i Wyspami Salomona. Obawy australijskiego rządu budzi fakt, że w realizację komunikacyjnego przedsięwzięcia zaangażowane jest Huawei, podejrzewane o łączenie działalności gospodarczej z aktywnością szpiegowską. Warto zwrócić uwagę, że we wrześniu ubiegłego roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Czech odrzuciło propozycję współpracy z Huawei, po informacjach czeskiego wywiadu sugerujących, że współpraca z chińską firmą telekomunikacyjną jest narażona na wysoki stopień ryzyka szpiegowskiej infiltracji. Dwa lata wcześniej na zagrożenie dla bezpieczeństwa Czech w kontekście współpracy z Huawei oraz ZTE wskazywał czeski kontrwywiad BIS, wskazując na możliwe powiązania obu firm z chińskimi służbami wywiadowczymi.

27 lipca: Sri Lanka i Chiny osiągnęły porozumienie w sprawie portu Hambantota. Umowa o wartości 1,12 mld została podpisana pomimo protestów związków zawodowych i obaw o względy bezpieczeństwa, wyrażanych również przez władze Indii.

Po trwających od miesięcy negocjacjach strony ostatecznie zgodziły się, że port nie będzie wykorzystywany do celów wojskowych. Chiński inwestor państwowy China Merchants Port Holdings pozyskał 70% udziałów w nowo zbudowanym porcie oraz prawo użytkowania na 99 lat. Strona chińska będzie odpowiedzialna za działalność komercyjną, natomiast kwestie bezpieczeństwa pozostaną prerogatywą władz lankijskich. Natomiast w oddzielnej umowie zostanie uregulowany status działki o powierzchni 15 tys. akrów na której Chiny planują zbudować sąsiadującą z portem strefę przemysłową. Pomysł ten spotkał się z protestami Lankijczyków obawiających się, że strefa będzie również funkcjonować na potrzeby marynarki wojennej ChAL-W.

28 lipca: Chiny zniosą obowiązek wizowy dla obcokrajowców do sześciu dni na obszarze Pekinu, Tianjinu i Hebei. Dotychczas obywatele 53 państw, odwiedzający Chiny mogli zatrzymać się bez wizy na 72 godziny tylko w Pekinie i Tianjinie. Ułatwienie mające na celu zwiększenie ruchu turystycznego dotyczy podróżujących tranzytem; możliwość sześciodniowego pobytu bez potrzeby posiadania wizy została wprowadzona już w ubiegłym roku dla odwiedzających Szanghaj i okoliczne miasta.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

12-15 lipca: wpływowy członek SK KC KPCh Liu Yunshan z wizytą w Rumunii. Liu pełni m.in. funkcję szefa Centralnej Szkoły Partyjnej i Grupy Kierowniczej ds. Propagandy i Ideologii. W czasie pobytu w Bukareszcie Liu wziął udział w konferencji „Dialog między partiami politycznymi Chin i EŚW 2017” oraz spotkał się z premierem z Mihaiem Tudosem. Liu rozmawiał również z przewodniczącym Izby Deputowanych i przewodniczącym Partii Socjaldemokratycznej (PSD) Liviu Dragnea. Strony podkreśliły potrzebę pogłębienia współpracy między obiema partiami, zwłaszcza w zakresie wymiany doświadczeń w zarządzaniu państwem i budownictwie partii.

12-16 lipca: przewodniczący Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych z wizytą w Polsce. W czasie pobytu w Warszawie Zhang Dejiang spotkał się z prezydentem Andrzejem Dudą, premier Beatą Szydło, marszałkiem Senatu Stanisławem Karczewskim oraz marszałkiem Sejmu Markiem Kuchcińskim z którym podpisał memorandum o współpracy pomiędzy parlamentami obu państw. Zhang wziął również udział w Polsko-Chińskim Forum Pasa i Szlaku ds. współpracy infrastrukturalnej. Mimo zapewnień obu stron o wielkim potencjale do współpracy inwestycyjnej, żadne konkretne ustalenia nie padły.

14 lipca: chińsko-polskie porozumienie o współpracy ws. energii jądrowej. Memorandum w tej sprawie podpisał w Pekinie wiceminister energii Andrzej Piotrowski oraz jego chiński odpowiednik Li Fanrong. Według komunikatu strony polskiej „Chiny eksploatują obecnie 36 reaktorów jądrowych (33 uruchomionych po 2000 r.) i budują

20 kolejnych. Władze w Pekinie do 2021 r. zamierzają trzykrotnie zwiększyć moc zainstalowaną w elektrowniach jądrowych do 58 GWe osiągając 150 GWe mocy zainstalowanej do 2030 r.” Zdaniem „PB” porozumienie z ChRL nie oznacza, że to chińskie firmy zbudują pierwszą polską elektrownię atomową. Po pierwsze decyzja w sprawie ewentualnej inwestycji jeszcze nie zapadła, po drugie polski rząd podpisał już podobne porozumienia o współpracy z Japonią w 2013 r., a obecnie rozpatruje również możliwość wykorzystania firm z Korei Południowej, USA, Kanady i Francji.

16-18 lipca: wizyta Liu Yunshana w Czechach. Chiński polityk spotkał się z prezydentem Milosem Zemanem i premierem Bohuslavem Sobotką z którymi omawiał głównie zagadnienia współpracy gospodarczej i kulturowej oraz wziął udział w praskim China Investment Forum. Współpraca polityczna była natomiast głównym tematem rozmów Liu z przewodniczącym Izby Poselskiej i wiceszefem Czeskiej Partii Socjaldemokratycznej Janem Hamáčkiem. Podobnie jak w czasie pobytu w Rumunii, szef Centralnej Szkoły Partyjnej namawiał czeskich partnerów do wzmocnienia współpracy międzypartyjnej i pogłębiania dialogu politycznego.

16-19 lipca: Zhang Dejiang z wizytą w Serbii. Przewodniczący OZPL spotkał się z prezydentem Vucicem, premier Aną Brnabić oraz przewodniczącą Zgromadzenia Narodowego Maję Gojković. W rozmowach z władzami Serbii Zhang mówił dużo o wzajemnej przyjaźni i wzmacnianiu politycznego zaufania, czego wyrazem ma być m.in. zacieśnianie współpracy i wymiany doświadczeń między parlamentami obu państw. Zhang odwiedził również miejsce zbombardowania dawnej ambasady ChRL w byłej Jugosławii oraz flagowe chińskie inwestycje w Serbii: hutę Smederevo oraz elektrownię Kostolac.

21 lipca: rozpoczęła się sprzedaż biletów na linię Belgrad-Pekin. Nowe połączenie (2-3 loty tygodniowo), które stanowi rozszerzenie trasy Pekin-Praga, zostanie uruchomione od 15 września. Trasę obsługują linia Hainan Airlines.

III. WIADOMOŚCI SYCZUAŃSKIE

27-28 czerwca: szef KPCh w Chengdu Fan Ruiping z wizytą w Shenzhen. Pobyta sekretarza Fana miał na celu przede wszystkim omówienie projektów inwestycyjnych z takimi firmami jak Huawei, Tencent, SF Express, BGI, KONKA, CASIL oraz instytucjami finansowymi, w tym m.in. Shenzhen Stock Exchange, China Capital Market Institute i Han De Financial Holdings.

4-6 lipca: wicesekretarz KPCh i gubernator prowincji Syczuan Yin Li z wizytą w Stanach Zjednoczonych. W Waszyngotnie Yin wziął udział w spotkaniach promujących współpracę przemysłową, naukową-techniczną i edukacyjną oraz zachęcał amerykańskie firmy do inwestycji w Syczuanie. Gubernator Yin rozmawiał również z gubernatorem stanu Massachusetts Charliem Bakerem, gubernatorem Kalifornii Jerrym Brownem oraz wybitnymi przedstawicielami świata nauki: sinologiem Ezrą Vogelem, amerykańskim ekonomistą chińskiego pochodzenia Williamem Hsiao oraz dyrektorem The Fairbank Center i Harvard China Fund Danem Murphym.

5 lipca: delegacja Wydziału ds. Współpracy z Zagranicą miasta Chengdu z wizytą w Kantonie. Grupa urzędników pod kierownictwem wiceinspektora Yan Shushena odbyła konsultacje w zakresie prowadzenia polityki zagranicznej, w tym m.in. współpracy wielostronnej miast, relacji między miastami partnerskimi, obsługi konsularnej oraz pilotażowych stref wolnego handlu.

22-27 lipca: przedstawiciele czeskiego parlamentu z wizytą w Syczuanie. W skład czeskiej delegacji weszli przedstawiciele pięciu partii politycznych, w tym tworzących rząd premiera Sobotki - Czeskiej Partii Socjaldemokratycznej (CSSD) i ANO 2011.

28 lipca: współpraca pomiędzy Polskim Radio a Sichuan Radio and Television. Umowa ma przede wszystkim na celu promocję polskiej muzyki w Syczuanie i chińskiej w Polsce. Pierwszymi widocznymi efektami współpracy była możliwość słuchania w styczniu polskiej muzyki klasycznej na falach syczuańskiego radia oraz udział zespołu MOA w Sister Cities Youth Festival w Chengdu w lipcu. W maju br. podobną umowę o współpracy podpisały TVP i Chengdu Radio and Television.

IV. WIADOMOŚCI Z GUANGDONGU

7 lipca: porty w Kantonie i Quebecu nawiązały współpracę partnerską. Umowa przewiduje współpracę w zarządzaniu, logistyce, usług pasażerskich i szkoleniu pracowników. Szacuje się, że w kantonskim porcie odprawi się w tym roku 550 mln ton cargo i 20 mln kontenerów. To druga umowa łącząca Kanton z Kanadą; od 1996 r. partnerskim portem jest Vancouver.

12 lipca: powstał fundusz inwestycyjny mający na celu promocję firm z Kantonu w Europie. The China-Europe Belt and Road Fund o kapitale 10 mld RMB (5,4 mld USD) utworzyły przez dzielnicę Huangpu, Guangzhou Development District, Guangzhou Shixing Investment Co i Silver Mountain Capita Co. Działalność fundusze

będzie się koncentrować przede wszystkim na opiece zdrowotnej, medycynie i edukacji.

17 lipca: Kanton buduje hub lotniczy. Plan przyjęty przez rząd miasta na lata 2017-2019 przewiduje przeznaczenie 300 mld RMB na 76 projektów związanych z rozwojem przemysłu w okolicy lotniska, budową infrastruktury, integracją transportu, logistyki i odpraw celnych. Szacuje się, że do 2019 r. lotnisko Baiyun będzie odprawać 72 miliony pasażerów i 2,3 mn ton cargo.

27 lipca: sprawozdanie nt. współpracy międzynarodowej Kantonu. Na konferencji prasowej Wydziału ds. Współpracy z Zagranicą Kantonu poinformowano, że obecnie stolica Guangdongu posiada 36 umów o miastach partnerskich (*youhao chengshi*), 30 o przyjaznej współpracy i wymianie (*youhaohezuo jiaoliu*), oraz jest siedzibą placówek konsularnych 59 państw świata. Miasto będzie w tym roku gospodarzem forum Fortune Global oraz szczytu, założonego w 2014 r., Związku Gospodarczego Trzech miast Kanton-Auckland-Los Angeles.

KOMENTARZ

1. Jak tłumaczy rządowy dziennik „Global Times” **wystanie w lipcu przez Chiny floty najbardziej zaawansowanych niszczycieli na wspólne ćwiczenia z Rosją na Bałtyku stanowi wyraźny sygnał wobec „tych którzy chcą nas prowokować”**. To czytelna aluzja wobec [połączonych manewrów](#) marynarki wojennej Stanów Zjednoczonych, Indii i Japonii które odbyły się na początku lipca. W ostatnich dniach na łamach „GT” pojawiła się również [opinia](#), wskazująca, że Chiny wzmacniają swoją obecność na ocenach, a „odpowiednie wejście na podwórko NATO tzn. Atlantyk, Morza Śródziemne i Bałtyckie będzie odzwierciedlało pewność siebie i siłę Chin”. Autor tego stwierdzenia przypomina również, że minister Antoni Macierewicz oskarżył Rosję i Chiny o tworzenie strategicznego sojuszu „grożącemu wolnemu światu”, co wskazuje, że Chińczycy z uwagą śledzą doniesienia z Europy Środkowo-Wschodniej. Choć w kontekście Europy, stała obecność chińskiego wojska wydaje się na razie mało prawdopodobna, to wpłynięcie po raz pierwszy w historii floty marynarki wojennej ChAL-W na wody Bałtyku jest przede wszystkim oznaką rosnącego prestiżu chińskiej marynarki wojennej na arenie międzynarodowej. Dla obserwatorów europejskich pojawienie się nowoczesnego niszczyciela „Hefei” w porcie w Bałtyjsku ma być sygnałem, że militarna współpraca rosyjsko-chińska zacieśnia się, a Europa Środkowo-Wschodnia jest już uwzględniana w globalnej strategii geopolitycznej Chin. Natomiast dla przeciętnego odbiorcy w Państwie Środka, to przede wszystkim powód do dumy, ponieważ u podstaw porażki Chin w wojnach opiumowych – po których

nastąpiła stulecie upokorzeń ze strony państw Zachodu i Japonii – stało zacofanie technologiczne qingowskiej floty wojennej vis-a-vis brytyjskiej Royal Navy.

Potencjalnie najbardziej konfliktogennym obszarem są przede wszystkim Bałkany i rejon Morza Czarnego, gdzie rosnąca pozycja Chin może komplikować relacje pomiędzy Zachodem, Rosją i Stanami Zjednoczonymi. Przykład zadłużonej i pogrążonej w kryzysie Grecji pokazuje siłę politycznego oddziaływania chińskich inwestycji na peryferyjnych obszarach UE, które przez jej rdzeń traktowane często protekcjonalnie, jeśli nie lekceważąco. Dlatego, jak słusznie wskazuje Frans-Paul van der Putten, istnieje realne zagrożenie, że wśród państw w Europie Południowo-Wschodniej oraz położonych w basenie Morza Czarnego, bez względu czy przynależą one do UE czy nie, będzie rosło przekonanie, że ignorowanie ich interesów jest spowodowane geopolityczną i gospodarczą konkurencją pomiędzy Chinami i UE jako całością, oraz pomiędzy Chinami i Europą Zachodnią w szczególności. Jeśli te nastroje nie zostaną uwzględnione w odpowiedni sposób, to południowo-wschodnia flanka UE będzie narażona na takie destabilizujące siły jak rywalizacja mocarstw i konflikt na Bliskim Wschodzie. Ponieważ zarówno UE, jak i Chiny chciałyby uniknąć takiego scenariusza, to powinny szukać wspólnego mianownika między swoimi interesami gospodarczymi, a w kontekście strategicznym spróbować wypracować mechanizm stabilizacji z uwzględnieniem Rosji i NATO.

2. Wizyty Liu Yunshana w Rumunii i Czechach oraz Zhang Dejianga w Polsce i Serbii wskazują, że Chiny w relacjach z państwami EŚW dążą do zacieśniania relacji politycznych, które zaczynają dominować nad aktywnością gospodarczą.

Format „16+1” jako inicjatywa komplementarna z „Pasem i Szlakiem” służy przede wszystkim politycznej mobilizacji zarówno wewnątrz Chin, jak i za granicą. Jak zwraca uwagę Richard Turcsanyi pięć lat od rozpoczęcia formalnej współpracy „16+1” bilans handlowy państw regionu z Chinami nie zmienił się znacząco. Podobnie chińskie inwestycje, których masowy napływ do EŚW był jedną z założycielskich przesłanek „16+1”, pozostały w dużej mierze w sferze deklaracji, a ich udział w ogólnej wartości OFDI w każdym z krajów z reguły nie przekracza poziomu 1% (maksymalnie 5%). Gdzie zatem trafiło 10 mld USD, zapowiadanych dla państw Europy Środkowo-Wschodniej przez premiera Wen Jiabao pięć lat temu na inauguracyjnej sesji „16+1” w Warszawie? Czy są to pieniądze przeznaczone na uruchomienie linii kredytowych czy też realne inwestycje tworzące miejsca pracy? Chociaż, jak w przypadku Polski – wiele projektów jest obecnie omawianych w dyskusjach z partnerami chińskimi i sytuacja ta może się zmienić się na korzyść w niedalekiej przyszłości, to dotychczasowe rezultaty współpracy gospodarczej są znacznie mniejsze niż oczekiwania.

3. W starania Chin o względy państw Europy Środkowo-Wschodniej, coraz wyraźniej wbija klin nowa administracja amerykańska, udzielając poparcia głównemu projektowi integracyjnemu w regionie. Wspólny komunikat po ubiegłorocznym

szczyt formatu „16+1” w Rydze, kładzie szczególny nacisk na zwiększanie łączności, budowy infrastruktury i współpracy energetycznej na obszarze pomiędzy Bałtykiem, Morzem Czarnym i Adriatykiem. Bardzo podobne cele deklarowane są przez państwa wchodzące w skład Inicjatywy Trzech Mórz, dla której poparcie w czasie wizyty w Warszawie wyraził prezydent Donalda Trump.

Czy zatem stanowisko amerykańskie wobec współczesnej wersji polskiego projektu Międzymorza, może świadczyć o próbie przeciągnięcia przez USA tej części Europy na swoją stronę? W jaki sposób proponowany projekt pozycjonuje region EŚW wobec UE, jako konkurenta czy partnera? Mimo deklarowanej komplementarności, nie można wykluczyć że jest to projekt alternatywny, ponieważ w 2012 r. zarówno UE, jak i Stany Zjednoczone próbowały umniejszyć, a nawet zablokować instytucjonalizację współpracy chińsko-środkoeuropejskiej w formacie „16+1”, jako struktury mogącej osłabić spójność UE (Zachodu). Dlaczego zatem obecne poparcie amerykańskie dla Intermarium nie odczytywać w sposób analogiczny?

Przed przyjazdem do Niemiec, Donald Trump mówił w Warszawie o kulturowym aspekcie amerykańskiej polityki zagranicznej w Europie, przedstawiając siebie jako obrońcę zachodniej cywilizacji, aczkolwiek opartej na własnej, konserwatywnej interpretacji. I to właśnie semantyka jest obecnie istotnym problem w stosunkach międzynarodowych, ponieważ UE, USA i Chiny używają tożsamej terminologii do wyrażenia różnych pojęć. Istotę „zachodniej cywilizacji” definiuje się w sposób odrębny nie tylko w Pekinie, ale również wewnątrz coraz bardziej podzielonej wspólnoty państw Zachodu: odmiennie przez establishment polityczny w Berlinie i w Paryżu, inaczej przez władze w Waszyngtonie, w Warszawie, Budapeszcie czy Belgradzie.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

